

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Theologica Sive Principalis Theologiæ
Tractatus**

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio IV. Proponuntur, & solvuntur alia argumenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](#)

Personas Divinas dari relationes reales similitudinis, & aequalitatis; si enim sine distinctione principii datur producens, & productum realiter, etiam dabitur relatio realis. Quare, non esse necessariam Spirationem activam, siquidem si absolutum est principium, & solum requirit relativum ut conditio ad distinctionem; cum Pater, & Filius jam supponantur distincti per proprias subsistentias relatives, non erit necessaria ad distinctionem spiratio activa; sed haec omnia sunt absurdia; ergo &c.

70. Respondeo ad primum, propositiones illas idem damnari, quia per illas significabatur Naturam Divinam distinctioni realiter a Persona producta, sive non posse absolute proferri; posse tamen cum addito: *Natura Divina producit ut quo: generat ut quo: licet ita possit affirmari absolute de calore, ut potest qui non solum est virtus productiva, sed etiam distincta.* Addo argumentum retrorqueri posse, quia etiam non potest dici: *Paternitas generat: Relatio spirat;* & tamen sola relatio est principium quo productivum generandi, & spirandi, ut ipsi Adversarii dicunt.

71. Dicent, generare, & spirare non solum dicere principium productivum, sed etiam communicativum. Sed contra primum, quia jam supra ostendimus, principium communicativum, & productivum formaliter esse idem. Secundum, quia jam principium quo generationis, & spirationis esset tota Persona; siquidem diceret simul absolutum, & relativum, contra id, quod ipsi Adversarii supponunt, asserentes esse virtualiter distinctum a principio quod.

72. Respondeo ad secundum, Filium non esse imaginem Essentiae Divinæ, licet sit imago ratione Essentiae Divinæ; non est imago Essentiae Divinæ, licet ab ea procedat, & sumat similitudinem, quia ad rationem imaginis præter similitudinem, & processionem requiritur distinctio, licet haec non proveniat ab aliquo absoluto, sed relativio. Hinc retrorquo argumentum: Licet ad rationem imaginis requiratur similitudo, haec in Adversariorum sententijs non provenit a relativio, sed ab absoluto; ergo etiam licet requiratur distinctio, non opus erit, quod haec proveniat formaliter ab absoluto, sed latius erit, si proveniat a relativio.

73. Respondeo ad tertium, id est inter Personas Divinas non dari relations reales similitudinis, & aequalitatis distinctas a relationibus productentis, & producti, quia requirunt fundamenta remota realiter distincta; at vero Natura Divina, quæ est fundamentum remotum in omnibus Personis est eadem: datur tamen relatio realis producentis, & producti, quia haec coincidit cum ipsis productionibus activa, & passiva, quæ realiter distinguuntur.

74. Respondeo ad quartum primum retrorquendo argumentum: Ideo (ut dicunt) principium quo est quid relativum, quia debet distingui a termino producto; sed praescindendo ab spiratione activa, jam Pater, & Filius distinguuntur ab Spiritu Sancto; ergo jam datur totum id, quod requiritur ad productionem Spiritus Sancti; consequenterque necessaria non erit spiratio activa.

75. Dicent, Paternitatem solum esse principium generationis, & filiationem esse ejus terminum, ideoque requiri spirationem activam, ut sit principium productivum Spiritus Sancti. Sed contra, quia hoc eodem modo nos respondebimus, unde: Respondeo secundum, Paternitatem solum esse formalem actum generandi, & filiationem ejus terminum, ideoque requiri

Spirationem activam, ut sit formalis actus spirandi, per quem voluntas exerceat rationem principii spirativi.

SECTIO IV.

Proponuntur, & solvantur alias argumenta.

Argues 4. Si principium quo productivum est aliquid absolutum, posse Filius, & Spiritus Sanctus producere alias Personas, sicut Pater producit Filium, & Filius cum Patre producit Spiritum Sanctum; siquidem in Filio, & Spiritu Sancto cum sit quidquid est absolutum, est etiam virtus, seu principium productivum; & deinde est etiam conditio distinctionis, qua inducitur per subsistentias relatives; sicque datur quidquid requiritur ad realiter producendum, & communandum Naturam alteri Personæ; sed hoc est hereticum; ergo &c.

Respondeo primò retrorquendo argumentum: Sicut principium communicativum est in Patre, Filio, & Spiritu Sancto, ita in quolibet est proprietas relativa, & quidem distincta, aequalis, & ejusdem perfectionis; ergo cur proprietas Filii, & Spiritus Sancti non erit etiam productiva alterius, per quam productionem communicetur alteri eadem Natura, seu principium communicativum?

Dicent, rationem esse, quia sola Paternitas est proxima ratio producendi Filium, & sola Spiratio activa est proxima ratio producendi Spiritum Sanctum. Sed contra, quia & hoc idem nos respondebimus: Unde. Respondeo secundum, solam Paternitatem esse formalem actum generandi, & solam spirationem activam esse formalem actum spirandi, qui cum non possint multiplicari, idem Filius, & Spiritus Sanctus non possunt alias Personas producere, sicut Pater producit Filium, & Filius cum Patre Spiritum Sanctum. Cur autem actus generandi, & spirandi activè non multiplicentur in Personis, in quibus est tota virtus aboluta generativa, & spirativa? Ratio, ut supra diximus, est, quia principium generativum simul, ac semel per unicum Paternitatem (idem est de principio Spirativo per unicum Spirationem activam) habet actum adæquatum omnino necessarium, & infinitum, ultra quem aliis est impossibilis.

Instabis: Idem per unam actionem adæquatum existens potest iterum, atque iterum se per diversas actiones adæquatas reproducere; ergo etiam eadem Essentia Divina, prout supponitur existens cum Paternitate, aut Filiatione, licet sint actus adæquati, poterit se iterum, atque iterum per reproductionem recommunicare. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia respectu rei se reproducentis possunt dari non tot, quin plures actiones distinctæ, licet enim sint adæquatae respectu termini, sunt tamen finitæ, ideoque multiplicabiles: at vero respectu principii generativi in divinis, non potest dari, nisi una tantum generatio activa, cum enim si infinita, & non impedita, producit quantum potest, sicque unicus actus exhaustit totam rationem generandæ, idemque cum proportione dicimus, & supra diximus de Spiratione.

Argues 5. Si principium communicationis,

Gag 3

80
81

Tractatus III. Theologicus.

422

& productionis formaliter esset idem, nempè absolum, etiam terminus communicatus, & productus formaliter essent idem; siquidem si principium productionis, & communicationis est idem formaliter, etiam formaliter idem est productio, atque communicatio; consequenterque idem est formaliter terminus productus, & communicatus; sed hoc est falsum; siquidem ex definitione Concil. Lateran. Natura est terminus formaliter communicatus, non tamen productus, neque genitus, hic enim est sola relatio; ergo terminus productus, & communicatus non est formaliter idem; ergo neque erit formaliter idem principium productivum, & communicativum, sed hoc erit quid absolutum, illud autem quid relativum, ut sic quilibet terminus suo principio corresponeat.

8r. Respondeo, hoc argumentum tangere difficultatem de termino formalis processionum, de qua infra, nunc interim negamus ex praesenti questione sequi, eundem esse terminum communicatum, & productum; licet enim eadem sit formaliter productio, & communicatio, diverso tamen modo comparatur ad relationem, quam denominat productam, atque ad Naturam, quam denominat communicatam. Et ratio hujus est, quia Natura non aliter communicatur a principio producente, quam per productionem, non quidem ipsius Naturæ, sed relationis eidem Naturæ identicatae, nam ut aliquid communicetur producendo, non opus est, quod in se producatur formaliter, sed satis est, quod intendatur communicari per productionem illius, quo productio, intelligitur communicari.

82. Patet hoc in generatione humana, ut supra jam diximus, in qua terminus communicatus, seu qui communicari intenditur, est forma rationalis, & tamen non ipsa forma, sed sola Unio producitur, sicque eadem actio productiva unionis est communicatio effectiva ipsius formæ, licet forma dicatur tantum communicata, & non producta; sola autem unio dicatur producta; cum tamen idem sit principium communicationis, & productionis, nempè eadem forma; ergo similiter proportione habita in Divinis.

83. Argues 6. Quoties actus convenit uni supposito, & alteri repugnat, ei convenit ratione aliquius praedicti, in quo ab alio differt, & non in quo cum eo convenit; sic enim actus ratiocinandi convenit homini, & non equo, ratione rationalis in quo ab eo differt, & non animalis, in quo cum eo convenit; sed Patri convenit actus generandi, qui Filio repugnat; ergo ei convenit ratione Paternitatis, in qua differt a Filio, & non ratione Essentiae, in qua cum eo convenit; consequenterque Paternitas, & non Essentia, est principium quo generationis. Respondeo distinguendo majorem: ei convenit ratione aliquius praedicti, in quo ab alio differt, aut tanquam à ratione formalis, aut tanquam à conditione logica; concedo majorem: semper tanquam à ratione formalis; nego majorem: in homine autem provenit à ratione formalis, quale est rationale; & in Patre provenit à conditione logica, qualis est Paternitas ad actum generandi, formaliter vero ab Essentia, licet in illa differat a Filio, & in hac cum illo conveniat. Patet in igne proximo, & remoto; quod enim ille cremet, & non iste, non illis provenit à ratione differentiali ut à ratione formalis, sed ab approximatione, ut à conditione logica, quæ in uno, & non in alio datur ad cremandum.

84. Instabis: Pater generat Filium ut Pater; sed

constituitur Pater tanquam à ratione formalis per Paternitatem; ergo actus generandi convenit Patri ratione Paternitatis, ut à ratione formalis; consequenterque Paternitas est principium generativum. Respondeo ex hoc solum sequi, Paternitatem, prout non distinguitur à generatione activa, esse principium quo Pater constituitur in actu secundo; ut communiter dicimus, causas creatas a gere actione; de hoc tamen principio in actu secundo non est quæstio.

Urgebis: Formalis productio Filii consistit in sola Paternitate; ergo etiam in illa consistet ejus formale principium. Respondeo negando consequentiam; diversa ratio est, quia productio, cum sit actualis influxus realis in terminum, non intelligitur sine distinctione reali, quæ tota provenit à relatione, nempè à Paternitate: at vero principium formale quo debet in sua virtute continere terminum productum; non autem sic continet Paternitas Filiationem, illam tamen continet Essentia, idèque sola Essentia est illius principium formale quo productivum, licet in Paternitate requirat distinctionem, ut conditionem logicam ad generandum; sicut ignis requirit approximationem ad cremandum.

Replicabis: Si Essentia efficit formale principium quo productivum, & Paternitas solum efficit conditionem ad producendum, sequeretur non dari in Deo reales relationes producentis, & producti; siquidem principium productivum, qualis est Essentia, est idem cum termino producto, & cum Persona producente; sed hoc non est dicendum; ergo &c. Respondeo negando sequelam: licet enim Paternitas non sit formale principium producendi, efficiat tamen formalis productio, quæ se habet ut fundamentum proximum, & sic potest fundare relationem realem ad Filium, qui realiter distinguuntur, & Filius ad Patrem, licet habeant eandem Naturam, quæ se habet ut fundamentum remotum; relationes enim propter fundamenta proxima multiplicantur, ut alibi diximus.

Inferes: Ergo licet Natura sit eadem, & in illa idem sit fundamentum remotum, dabuntur in Deo, sive in Personis Divinis relationes reales similitudinis, & æqualitatis contra id, quod supra diximus num 73. Respondeo negando illationem; diversa ratio est, quia ad relationes similitudinis, & æqualitatis, ut sint reales, non dantur fundamenta, neque remota, neque proxima realiter distincta: at vero ad relationes producentis, & producti dantur fundamenta proxima realiter distincta, ut diximus. Addo Paternitatem, & Filiationem, cum sint subsistentia, & Personalitates, se ipsis subsistere, & sibi esse fundamenta, quin egeant aliquo alio, quo innitantur, sicque non habere Essentiam pro fundamento, sed seipias, ac proinde habere omnia requisita, ut sint reales, quod non habent relations similitudinis, & æqualitatis. Accedit, quod relatio similitudinis, & æqualitatis, ut sit realis debet supponere convenientiam univocam inter res æquales, & similes, ut alibi diximus; hæc autem convenientia non datur inter Personas Divinas, sicque neque ipsæ relationes reales æquales, & similitudinis.

Argues 7. Forma, qua dat actum primum, id est, cœle; dat etiam actum secundum, id est, operari; sed relations in Personis Divinis dant actum primum; siquidem illas constituent quod esse; ergo etiam dabunt actum secundum, sive illas constituent quod operari; consequenterque erant principium formale quo operativum. Respondeo majorum

89. majorem esse veram de actu primo essentiali, & absoluto, qualis est Essentia, quæ tribuens esse naturale absolutum, ut actum primum, tribuit etiam actu secundum, nempè operari, ut potè ejus formale principium: non ita tamen esse veram de actu primo hypothatico, & individuali, quales sunt relationes. Patet in subsistentia creata, & per tritatem, quarum prima tribuit actu primum personalem, & secunda individualem; & tamen neutra tribuit actu secundum operandi, tanquam formale principium; alioqui Petrus produceret alium Petrum, ut supra diximus, sed tanquam conditio; & sic etiam ut conditio tribuit Paternitas actu secundum generandi. Quod autem individuum perfectius perfectiores habeat operationes, id non provenit ex illius actu, seu forma individuali, sed ex singularibus dispositionibus.

Argues 8. Nullum indeterminatum, ut praecipsum à determinante, potest determinatè concurrere ad hunc potius, quam ad illum terminum; sed Essentia Divina ut præcilla a relationibus est indiferens ad generandum, vel spirandum, ergo ut determinatè generet, aut spirat, eget relatione, sive Paternitate determinante ad generandum; consequenterque non sola Essentia, sed ipsa simul cum relatione est principium formale quo generationis. Respondeo primò negando minorem: neque enim Essentia, nempè Intellectio & Volitio est indiferens ad generandum, aut spirandum, sed Intellectio est determinata ad generandum, & volitio ad spirandum, sicque ad id nullo egerit determinativo.

90. Respondeo secundò, licet Essentia Divina, prout sic sit indiferens, totam ipsam indifferentiam tolli posse, per relationem quidem ut conditionem, quia requiratur, ut ipsa relatio sit compars principi formalis quo. Patet in igne, qui ex se indiferens est, etiam magis, quam est Essentia Divina, ad hanc, aut illam stupam, vel chartam accendendam; & tamen ad hoc ut determinetur potius ad hanc, quam ad illam, suffici approximatio ad hanc potius, quam ad illam, quin ipsa approximatio sit potentia, sed tantum conditio.

91. Instabis: Pater non intelligitur potens generare quoad usque habeat potentiam determinatam in ratione potentiarum; sed haec potentia non est determinata potentia, nisi per relationem; ergo relatio ingreditur rationem ipsius potentiarum; consequenterque est principium formale quo. Respondeo hujusmodi potentiam indigere relatione ut aliquo complete, & determinante, ex hoc tamen solum probari, relationem esse conditionem, & non partem ipsius potentiarum.

92. Argues 9. Licet principium quod possit esse idem cum termino productio, non ita tamen principium quo; sic enim in Christo Domino principium quo producens, nempè Deus, est idem cum Christo, qui dicitur terminus productus, licet non ita sit idem cum illo principium quo, nempè Deitas, quæ ab humanitate realiter distinguitur; atque si Essentia esset principium quo non distingueretur à termino producto, quod implicat, ut patet ex supra dictis; ergo &c. Respondeo falsò supponi in argumento principium quod producens, & terminum productum in Christo Domino esse idem; siquidem cum ibi res producta sit humanitas, haec distinguitur omnino & à principio quo, nempè à Deitate, & à principio quod, nempè à Deo: quod autem Christus Dominus etiam dicitur productus, est tantum per communicationem idiomatum, quod ad præsentem questionem im-

pertinet. Unde ut principium formale quo, nempè Essentia distinguitur, sufficit quod ita distinguatur productio activa, nempè Paternitas, quam ut conditionem exigit, & ratione cuius verè distinguitur principium quo, nempè Essentia, quæ propriè influit, ut pater ex dictis.

SECTIO V.

Vtrum absolutum, quod diximus principium formale quo Procesſionum Divinarum, sit ipsa Natura sub praecisa ratione Naturæ: an sub ratione Intellectus, & Voluntatis?

A DVERTES prīmō, questionem non procedere in opinione Nominalium negantium distinctionem inter naturam, & perfectiones attributae; siquidem in hac opinione, quam alibi rejecimus in Met. tract. 1. d. 3. sect. 19. à num. 776. certum est Naturam Divinam esse principium Procesſionum Divinarum. Secundò non etiam procedere in opinione ponente constitutivum Naturæ Divinæ in intellectione, & volitione; tunc enim idem est procedere per intellectum, & voluntatem, atque per Naturam; sed in opinione afferente constitutivum Naturæ Divinæ esse Ascitatem, vel Rationale Divinum, de qua loco proximè citato à num. 725. Tertiò non procedere de principio identico, & quasi materiali; nam cum omnes perfectiones divinæ sint idem à parte rei, ab omnibus sunt ipsa processiones à parte rei identicæ. Quartò non procedere etiam de principio remoto; siquidem Natura sub ratione Naturæ potest dici principium processorum aliquo modo remotum, quatenus scilicet haec sunt ab intellectione & voluntione, quæ sunt à Natura ut à radice sicut sunt omnia attributa. Quintò solum esse questionem de principio proximo formalis, & immediato, idque positâ sententiâ de distinctione virtuali, & afferente constitutivum Naturæ Divinæ non esse intellectum, & voluntem. Hoc posito.

Processiones Divinas esse immediatæ à Naturâ, & non per intellectum, & voluntatem tenuit Hieron. Zanchius Calvinista, qui lib. 5. cap. ult. de Trinit. dixit Theologorum axioma, quod Filius procedat per intellectum, & Spiritum Sanctum per voluntatem esse temerarium: tenuit etiam Durand. in 1. disq. 6. q. 2. àn. 6. ubi negat, Filium propriè, & formaliter produci in divinis per actum intellectus, & Spiritum Sanctum per actum voluntatis; fatetur tamen infra num. 18. per accommodationem quandam rectè dici, Filium procedere per modum intellectus, & Spiritum Sanctum per modum voluntatis. Tribuitur etiam haec sententia à pluribus ex infra citandis Gregor. Arimin. disq. 10. & 13. quest. 1. Illam tamen censem P. Valent, temerarium, & contradicem. P. Soar. esse temerarium, & errori proximam, alienamq. à sensu Sandorum, & à modo loquendi Scriptura. P. Vasquez dicit in modo loquendi non differre sententiam Durandi ab errore Alogianorum, qui dicebant non esse in Deo Verbum propriè: Igitur:

Conclusio